

Till
Socialtjänstnämnden

Yttrande över förslag angående träffpunkter för unga, minimikrav samt nätverksorganisation – redovisning av uppdrag från kommunfullmäktige
(1 bilaga)

Förslag till beslut

Socialtjänstnämnden beslutar att överlämna och åberopa detta tjänsteutlåtande som yttrande över förslaget angående träffpunkter för unga, minimikrav samt nätverksorganisation.

Dag Helin

/Peter Carlsten

Sammanfattning

Uppdraget

Kulturnämndens uppdrag har varit att utarbeta ett förslag till minimikrav på träffpunkter för unga samt att utforma ett nätverk för träffpunkterna. Målet med förslaget är att åstadkomma träffpunkter för unga i alla stadsdelsområden. Ansvaret för detta ligger på stadsdelsnämnderna.

Förslaget

I förslaget fastslås att en träffpunkt för unga är en plats där unga kan få forma sig själva, få utrymme för kreativa idéer samt en plats att träffas på. Verksamheten bör ha såväl kultur-, fritids- som socialpolitiska utgångspunk-

ter. Ett antal minimikrav för träffpunkterna presenteras i förslaget. För att få bli en Träffpunkt Stockholm ska verksamheten certifieras. En träffpunkt kan drivas av en stadsdelsförvaltning eller på entreprenad. Ideella föreningar, kulturinstitutioner och ”fria grupper” kan vara träffpunkter. Dessutom föreslås att kulturförvaltningen ansvarar för ett nätverk för de olika träffpunkterna i Stockholm.

Synpunkter

Socialtjänstförvaltningens generella synpunkt är att stadsdelsförvaltningarna borde kunna avgöra sin egna behov av fritids- och kulturaktiviteter för unga. Om minimikrav ändå ska ställas bör de utgå från vad forskning och empiri säger om hur ungdomars kultur- och fritidsaktiviteter bör utformas för att inte skapa en s.k. negativ socialisation. T.ex. att verksamheten har en helhetssyn på individen, har en klar idé och klara mål. Det måste också finnas en kontinuitet i verksamheten, en stabil personalgrupp med gemensam värdegrund. Samverkan med lokalsamhället är också ett dokumenterat viktigt inslag i denna typ av verksamhet.

Denna kunskap har inte tillräckligt betonats i de minimikrav som ställs på träffpunkterna. Minimikrav på grundkompetens och personaltäthet samt krav på att verksamheten har en tydlig idé och tydliga mål bör införas. Det saknas också krav på samverkan med andra instanser, främst inom samma stadsdelsförvaltning eller närområde. Det är av yttersta vikt, särskilt ur ett drog- och brottsförebyggande perspektiv att de som möter ungdomarna kan upptäcka problem, känna till närsamhällets resurser och vidarehänvisa ungdomar till andra tillgängliga kompetenser (kurator, yrkesvägledare, psykolog, hälso- och sjukvård, brottsofferstödare m.fl.).

Socialtjänstförvaltningen menar också att eftersom det inte närmare motive- ras varför träffpunkterna ska rikta sig till ungdomar i åldersgruppen 13-24 år kan man i stället i förslaget helt avstå från att sätta en åldersgräns. Slutligen menar förvaltningen att ansvaret för certifieringen, uppföljningen och utvärderingen av träffpunkter och deras verksamhet behöver tydliggöras.

Ärendets beredning

Ärendet har remitterats till socialtjänstnämnden och idrottsnämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Katarina-Sofia och Liljeholmen för yttrande senast den 10 september 2005. Vid socialtjänstförvaltningen har ärendet beretts vid Preventionscentrum Stockholm – Precens.

Bakgrund

Under 2004 presenterades en inventering av situationen för den öppna fritidsverksamheten i Stockholm. Materialet sammanställdes i rapportboken ”Unga Stockholm”. Inventeringen pekade på behov av förvaltningsövergripande strukturer som stöd för samverkan mellan verksamheter med inriktning på ungas fritid och kompetensutveckling för de som arbetar med ungdomarna.

Under 2004 hölls också åtta stadsdelsseminarier samt ett gemensamt seminarium i Kulturhuset.

I Stockholms stads budget 2005 får kulturnämnden i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med ett särskilt ärende om utformande av ett nätverk samt minimikrav för Stockholms träffpunkter för unga. I uppdraget poängteras att kulturnämnden ska utveckla en god infrastruktur för ungas egna kulturaktiviteter.

Uppdraget är byggt på resultatet av inventeringen och innebär en fördjupning och fortsatt analys. Förslaget till minimikrav och nätverksorganisation är framtaget under mycket kort tid i samarbete med en referensgrupp bestående av representanter från stadsdelsförvaltningar och kulturförvaltningens ungdomsverksamheter.

I förslaget fastslås att en träffpunkt för unga är en plats där unga kan få forma sig själva, få utrymme för kreativa idéer samt en plats att träffas på. Dessutom menar man att verksamheten bör ha såväl kultur-, fritids- som socialpolitiska utgångspunkter. Målet med förslaget är att åstadkomma träffpunkter för unga i alla stadsdelsområden. Ansvaret för att träffpunkter ska finnas ligger på stadsdelsnämnderna. Sedan presenteras en rad minimikrav för att en träffpunkt ska certifieras:

- En träffpunkt ska vara öppen för alla.
- En träffpunkt ska rikta sig till unga, men lokalt kan olika målgrupper formuleras.
- På en träffpunkt ska unga vara delaktiga i beslut och ingå i styr- eller planeringsgrupp.
- Lokalerna ska vara flexibla för olika aktiviteter och stimulera till egen kreativ verksamhet.
- Vid en träffpunkt ska det finnas en ”coachfunktion”.
- En träffpunkt ska ha öppen verksamhet minst 12 timmar/vecka.
- En träffpunkt ska vara öppen för samarbete.
- För att få bli en Träffpunkt Stockholm ska verksamheten certifieras.

Dessutom föreslås att kulturförvaltningen ansvarar för ett nätverk för de olika träffpunkterna i Stockholm, där erfarenheter bl.a. ska utbytas och stöd för samarbete och samverkan ska ges. Lava och PUNKTmedis ska ingå i nätverket som centrala resurser.

Förvaltningens synpunkter

Ärendet har remitterats till 3 stadsdelsnämnder och 2 facknämnder. Om man menar allvar med att ge ungdomar inflytande i verksamheten bör man rimligen ge dem mer inflytande även i detta led i processen. Elevorganisationen hade exempelvis kunnat varit en lämplig remissinstans, särskilt viktigt efter-

som en stor del av målgruppen inte har rösträtt i kommunala val. Förslaget borde också ha remitterats till utbildningsförvaltningen.

Det bör också här poängteras att man i ärendet inte tillräckligt motiverar varför det bör ställas minimikrav på träffpunkter i stadsdelsförvaltningarna, dvs. varför man anser att det inte är något som en stadsdelsförvaltning kan avgöra själv. Det finns inte heller uttryckt vad som händer om målet – att åstadkomma träffpunkter för unga i alla stadsdelsområden – inte uppnås dvs. i praktiken vad som händer om en stadsdelsnämnd inte har en enda, enligt minimikraven, certifierad träffpunkt.

Socialtjänstförvaltningens generella synpunkt är alltså att stadsdelsförvaltningarna borde kunna avgöra sin egna behov av fritids- och kulturaktiviteter för unga. Enligt inventeringen ”Unga Stockholm” verkar de flesta stadsdelsnämnder redan uppfylla minimikraven. Samtidigt menar socialtjänstförvaltningen att om minimikrav ska ställas bör nivån läggas högre och med utgångspunkt i vad forskning och empiri säger om hur ungdomars kultur- och fritidsaktiviteter bör utformas. Det är utgångspunkten för följande mer specifika synpunkter. Den socialpolitiska aspekten är en annan utgångspunkt för socialtjänstnämndens synpunkter.

Fritid som drog- och brottsförebyggande arena

I förslaget menar man att verksamheten ”träffpunkt för unga” bör ha såväl kultur-, fritids- som socialpolitiska utgångspunkter. I detta kan inläsas att man menar att verksamheten ska ha en helhetssyn på individen (”ungdomen”). Det är också ett av de villkor som man i forskning har anfört bör vara uppfyllda för att ”fritidsgårdar” (eller ”träffpunkter”) inte ska leda till s.k. negativ socialisation. Det har upprepade gånger påvisats att fritidsgårdar främst attraherar ungdomar i riskzon för bl.a. kriminalitet.¹ Risken finns då att ungdomar utan problem eller med marginella problem, när de besöker en fritidsgård där ungdomar i riskzon kan vara i majoritet, dras in i en negativ socialisation. En annan risk är att det skapas kontaktytor mellan de ungdomar som är i riskzon eller redan utvecklat en kriminell livsstil som gör att kriminaliteten eskalerar. De villkor som ställts upp för att en fritidsgård i stället ska kunna motverka negativ socialisation och dessutom verka främjande för de som redan har problem är förutom ovan nämnda:

1. Helhetssyn på individen och en gemensam värdegrund i personalgruppen.
2. Verksamheten måste ha en klar idé och klara mål.
3. Stabil personal med trygga arbetsförhållanden. (Kontinuitet)
4. Personalen måste vara konsekvent och dra tydliga gränser.

¹ Enligt Ring (1999) så visar resultatet från två riksrepresentativa undersökningar av självrapporterad brottslighet bland elever i årskurs ett samband mellan vissa uppgivna fritidsaktiviteter och brottsligt beteende. Resultatet visar att de ungdomar som regelbundet besöker nöjesrelaterade, kommersiella och socialt utåtriktade uppger en signifikant högre brottsbelastning. Spelhallar har det starkaste sambandet med brottsbelastning av de olika fritidsvariablerna i Rings studie. Även fritidsgårdsbesökare uppger en högre brottsbelastning. De mer ”finkulturellt” betonade aktiviteterna besök på bibliotek och deltagande i musikundervisning är däremot svagt korrelerat med brottsbelastning.

5. Miljön måste kännas trygg, både för personal och ungdomar.
6. Kontinuitet i verksamheten, stadiga öppettider och återkommande arrangemang.
7. Samverkan med lokalsamhället och andra verksamheter som jobbar i området.

”Coachfunktionen”

Trots att denna ovan beskrivna kunskap är känd för kulturförvaltningen² har det enligt socialtjänstförvaltningen inte tillräckligt betonats i de minimikrav som ställs på träffpunkterna. Förvaltningen anser att det bör finnas minimikrav på den s.k. ”coachfunktionen” när det gäller funktionens kompetens och dess omfattning i aktiv tid med ungdomar. För den del av verksamheten som handlar om möten med ungdomar bör minimikravet på grundkompetens (här definierat som antingen utbildning och/eller dokumenterad arbetslivserfarenhet) definitivt höjas. Detta särskilt med tanke på coachfunktionens viktiga uppgift att se till att negativ socialisation inte sker, så att träffpunkten inte blir en språngbräda ut i ett kriminellt liv. Minimikrav på personaltätthet, särskilt för den del av verksamheten som handlar om det direkta mötet med ungdomar, borde kunna ställas på stadsdelsförvaltningen som helhet och inte mot varje enskild träffpunkt. Det skulle kunna formuleras utifrån uppgifter om exempelvis ungdomspopulation i stadsdelsområdet och andra mått på behov. Kompetensutveckling för de olika aktörer som är involverade i arbetet med träffpunkter, som förslaget fokuserar på, borde dock vara något som stadsdelsförvaltningarna själva kan bedöma om det är nödvändigt eller ej och vilken inriktning de i så fall ska ha.

Verksamhetens idé och mål

Det bör också ställas krav på att verksamheten ska ha en tydlig idé och tydliga mål. Dessa bör beskrivas i en pedagogisk text (motsvarande verksamhetsplan med åtaganden) och finnas lättillgängligt för medborgare, t.ex. ungdomar och deras föräldrar. Att verksamheten beskrivs i en sådan text bör således vara ett minimikrav.

Målen och innehållet ska sedan överensstämma med vad man i stadsdelsförvaltningen anser att det finns för behov. Därmed bör man också ställa krav på att det i stadsdelsförvaltningarna kontinuerligt genomförs en behovsanalys som baseras på exempelvis demografiska uppgifter, uppgifter från socialtjänst, skola och polis, inventering av befintliga resurser utöver stadsdelsförvaltningens och också på förslag från medborgarna, inklusive ungdomarna själva. Verksamhetens idé och mål bör också överensstämma med vad som i aktuell forskning, utvärdering eller annan erfarenhet visat sig ha effekt för de behov som stadsdelsförvaltningen har.

² se sid.66-67 i ”Unga Stockholm”

Samarbete och samverkan

En brist i minimikraven är också punkten om samarbete. Det föreslagna nätverk över staden mellan de som blir certifierade som träffpunkter är naturligtvis en viktig del. Särskilt som man ska kunna informera om varandras verksamhet på respektive träffpunkt. Mer angelägen samverkan är den med närsamhället; särskilt för att kunna målgruppsanpassa aktiviteter och verksamhetens omfattning samt undvika att dubbelarbete och ”felarbete” görs. Det är av yttersta vikt, särskilt ur ett förebyggande perspektiv att ”Coachfunktionen” som möter ungdomarna kan upptäcka problem, känna till närsamhällets resurser och vidarehänvisa ungdomar till andra kompetenser (kurator, yrkesvägledare, psykolog, hälso- och sjukvård, brottsofferstödjare m.fl.).

På fackförvaltningsnivå bör förslaget om träffpunkter koordineras med förslaget om navigatorcentra (NC). NC är visserligen en utbildnings- och arbetsmarknadsmässig angelägenhet och träffpunkterna en kultur- och fritidsbetonad verksamhet men gränserna däremellan för dem som förväntas utnyttja verksamheterna är dock inte lika tydliga som de är i byråkratiska sammanhang. Därför krävs det att verksamheterna har god kännedom om varandra och att de samverkar. Här efterfrågar socialtjänstförvaltningen en tydligare samordning runt frågor som rör ungdomar i stadsdelsområdena.

Målgruppen

Förslaget är ambitiöst när det gäller att skapa en mångfald i utbudet av träffpunkter med olika inriktning och målgrupp. Särskilt angeläget är det att tillgodose marginaliserade grupper och etniska minoriteters behov. I minimikraven är det otydligt vad man menar ska vara verksamhetens målgrupp. I det första kravet anges att en träffpunkt ska vara öppen för alla. I det andra stipuleras att verksamheten ska rikta sig till unga inom åldersgruppen 13-24 år. En träffpunkt kan också enligt minimikraven välja en målgrupp utifrån lokala behov. Utifrån ovan förda resonemang om negativ socialisation finns det, om verksamheten inte hanteras på rätt sätt, risker för nyrekrytering till kriminalitet om 14-åringar och 20-åringar har samma arena för fritidsverksamhet. Samtidigt kan det vara av stor vikt att fånga upp barn, även under 13 år som riskerar att stå utan fritidssysselsättning och därmed blir ett barn i riskzon. Eftersom det satta åldersspannet inte motiveras närmare vore det mer lättbegripligt och även mer rimligt om man helt avstår från att sätta en åldersgräns och helt enkelt ger budskapet att en träffpunkt ska vara öppen för alla men olika verksamheter (träffpunkter eller aktiviteter inom en träffpunkt) kan välja en målgrupp utifrån lokala behov. Valet av målgrupp och hur verksamheten avser nå den gruppen bör utförligt motiveras i den text som skrivs om verksamhetens idé och mål.

Certifiering, uppföljning och utvärdering

Det sista minimikravet är att om man ska få bli en del av ”Träffpunkt Stockholm” – nätverket som kulturförvaltningen ska ansvara för – så måste verksamheten certifieras. Hur denna certifiering ska gå till ska nätverket (”Träffpunkt Stockholm”) komma överens om. Det finns flera problem in-

byggda i dessa formuleringar utöver det mest uppenbara; det nätverk som ska avgöra hur certifieringen ska gå till kan inte konstitueras utan certifieringen. Dessutom är nätverk inget beslutsfattande organ i den kommunala administrationen vilket gör det svårt att bestämma något, även om man säkert kan ”komma överens”. Dessutom är det olyckligt att de som ska granskas avgör hur granskningen ska gå till och vem som ska ansvara för den. Ansvarsfrågan runt certifieringen behöver därför närmare utredas och klargöras av kulturförvaltningen.

När det gäller uppföljning och utvärdering, som förvisso är en del av stadens kvalitetssystem, bör man förtydliga detta i minimikraven eftersom de kan rikta sig till aktörer som inte organiseras under Stockholms stad.³ Det innebär bl.a. det som nämnts ovan, att verksamheten ska finnas beskriven i ett dokument som ska bli tillgängligt för medborgarna och att det som beskrivs där ska kunna följas upp. Det är oklart vem som ska ansvara för uppföljningen i enkätform (varje år) som beskrivs i det sista minimikravet liksom den utvärdering som ska ske av oberoende part vart fjärde år. Är det verksamheten, träffpunkten, stadsdelsförvaltningen eller kulturförvaltningen som ska ansvara för detta? Frågan om uppföljning och utvärdering av verksamheterna bör därför närmare utredas och klargöras av kulturförvaltningen.

Socialtjänstens ansvar i stadsdelsförvaltningarna när det gäller ungdomar handlar bl.a. om de ungdomar som begått brott upprepade gånger, utsatts för brott eller annan utsatthet. Det som har konstaterats upprepade gånger är att många av dessa ungdomar hade kunnat ”räddas” i ett tidigare skede om samverkan hade fungerat. Samverkan är därför ett rent operativt förebyggande verktyg.

Bilaga

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande till kulturnämnden angående träffpunkter för unga.

³ ”Träffpunkterna kan drivas av stadsdelsförvaltningarna, i egen regi eller på entreprenad. Även ideella föreningar, Kulturskolan, bibliotek och andra kulturinstitutioner eller fria grupper kan vara träffpunkter, förutsatt att de kvalificerar sig enligt minimikraven” (sid 4, under ”Kulturförvaltningens förslag”)